

༄༅། རྒྱལ་སྐྱེས་ལག་ལེན་སོ་བདུན་མ་བཞུགས་སོ། །

BA MƯƠI BẢY PHÁP HÀNH BỒ TÁT

Tác Luận: རྒྱལ་སྐྱེས་ཚོགས་མེད་བཟང་པོ། Gyalse Thogme Zangpo (1297-1371)

1. CÔNG ĐỨC PHẦN THƯỢNG—KHAI KỆ

1a. Nói tựa đề

Dưới đây là Ba Mươi Bảy Pháp Hành Bồ Tát

1b. Tán Dương

1b1. Nói ngắn gọn

Nam mô Đức Quan Tự Tại Lokeshvaraye

1b2. Nói chi tiết

Dù thấy vạn pháp / không đi không đến
Cũng vẫn dốc sức / chỉ vì lợi sinh
Thượng sư tôn quý, đức Quan Thế Âm bậc đại hộ trì
Đệ tử hăng mang / ba cửa kính lễ

1c. Lý do tác luận

Chư Chánh Đẳng Giác, / cội nguồn phúc lạc
Thành Phật là nhờ / chứng đắc diệu Pháp
Chứng đắc là nhờ / biết được pháp hành
Vì vậy cho nên / cần phải giảng về / pháp hành bồ tát

2 མཎྜི་སྤྲུལ་ལག་ལེན་སོ་བདུན་མ་བཞུགས་སོ། །

2. CÔNG ĐỨC PHẦN TRUNG—CHÁNH VĂN

2a. Pháp tu sơ khởi (kệ 1-7)

2a1. Thân người ung dung sung mãn khó gặp (kệ 1)

1. Ung dung, sung mãn, / thuyền lớn khó tìm / nay đã có được
Để độ ngã tha / thoát bể sinh tử
Mà cả ngày đêm / đều không xao lãng
Văn tư và tu -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a2. Từ bỏ quê cha (kệ 2)

2. Thân thì luyến chấp / như là nước cuốn
Thù thì sân hận / như lửa cháy bùng
U mê quên hết / điều cần lấy, bỏ
Quê cha đoạn lìa -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a3. Trú nơi viễn li (kệ 3)

3. Nhờ lánh chỗ ác / nên phiền não cạn
Tâm không tán loạn: / thiện hạnh tự tăng
Trí giữ sáng trong / tự tin nơi pháp
Trú nơi viễn li -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a4. Nhớ vô thường (kệ 4)

4. Người thân lâu năm / lần lượt giã biệt
Tiền kiếm vất vả / bỏ lại phía sau
Thân là nhà trọ / tâm thức là khách / sẽ phải rời đi
Đời này xả li -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a5. Rời bạn xấu (kệ 5)

Có kẻ nếu gần / tam độc sẽ tăng
Văn tư và tu, hết thầy đều giảm
Tâm từ tâm bi / làm cho mất sạch
Rời xa ác hữu -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a6. Nương thiện tri thức (kệ 6)

6. Lại có những người / nếu nương dựa vào / làm lỗi sẽ dứt
Thiện đức sẽ tăng / như trăng độ rằm
Thiện tri thức ấy / hãy nên trân quý
Hơn cả thân mình -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2a7. Quy Y (kệ 7)

7. Tự mình còn vướng / tù ngục luân hồi
Chư thiên thế tục / độ được cho ai?

Nếu đã qui y / thì tìm về nương / chốn không hư ngụy,
Qui y Tam bảo -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b. Giải thích về đường tu ba loại căn cơ

2b1. Đường tu sơ căn phải tu như thế nào (kệ 8)

8. Phật dạy khổ nạn / ác đạo khó kham
Đều là quả báo / của nghiệp bất thiện
Vi vạy cho nên / chẳng thà mất mạng
Việc ác không làm -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b2. Đường tu trung căn phải tu như thế nào (kệ 9)

9. Lạc thú ba cõi / như sương đầu cỏ
Chỉ phút giây trôi / rồi tan biến hết
Quả vị giải thoát / thắng diệu bất biến
Thường luôn tìm cầu -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3. Đường tu thượng căn phải tu như thế nào (kệ 10-24)

2b3a. Phát tâm bồ đề (kệ 10)

10. Đa sinh thân mẫu / kể từ vô thủy / luôn rất yêu tôi
Mẹ đều khổ cả / con vui sao đành
Vi để phổ độ / chúng sinh vô biên
Phát tâm bồ đề -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b. Huân tập và phát huy tâm bồ đề

2b3b1. Tâm bồ đề tục nghĩa (kệ 11-21)

2b3b1a. Nhập định quán hoán chuyển ngã tha (kệ 11)

11. Chịu khổ là vì / tôi muốn tôi vui
Thành Phật là nhờ / tâm muốn lợi người
Vậy thì vui tôi / đổi lấy khổ người
Trọn vẹn hoán chuyển -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b. Xuất định quán chuyển nghịch cảnh thành đường tu (kệ 12-22)

2b3b1b1. Chuyển khổ nạn thành đường tu (kệ 12-15)

2b3b1b1a. Tôn thất (kệ 12)

12. Dù ai vì tham / mà tài sản tôi
Họ đều cướp sạch, / hoặc bảo người cướp,
Thì với người ấy / vẫn mang thân, của / công đức ba thời
Hồi hướng cho họ -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b1b. Khổ (kệ 13)

13. Tôi một chút lỗi / cũng không hề có
Nhưng lại có người / chặt mất đầu tôi

4 མཚན་མོན་ལྷན་པུ་མ་བུ་གསུང་བཤམས་།

Ác nghiệp người ấy / với tâm từ bi
Tôi sẽ gánh vác -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b1c. Khâu thiết (kệ 14)

14. Dù có bị ai / mắng chửi đủ điều
Bêu rếu cùng khắp / tam thiên thế giới
Thì với người ấy / lại càng từ hòa
Ngợi ca việc thiện -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b1d. Chỉ trích (kệ 15)

15. Dù có bị ai / ngay giữa đám đông
Bươi móc lối kín / thóa mạ nặng lời
Vẫn xem người ấy / là thiện tri thức
Thành tâm kính lễ -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b2. Chuyển cảnh khó thành đường tu (kệ 16-17)

2b3b1b2a. Vô ơn (kệ 16)

16. Người tôi dưỡng nuôi / thương như con ruột
Lại đối với tôi / như với kẻ thù
Thì tôi như mẹ / khi con lâm bệnh
Lại càng thương yêu -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b2b. Nhục mạ (kệ 17)

17. Dù người ngang hàng / hay thấp hơn tôi
Lại vì ngã mạn / làm nhục đủ điều
Vẫn kính người ấy / như kính Tôn sư
Đội ở trên đầu -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b3. Chuyển cảnh bản cùng hay phú quý vào đường tu (kệ 18-19)

2b3b1b3a. Bản cùng (kệ 18)

18. Dù nghèo xơ xác / bị đời khinh miệt
Dù vướng trọng bệnh, / tà ma ám chướng
Ác, khổ chúng sinh / vẫn xin nhận hết
Không chút nao lòng -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b3b. Phú quý (kệ 19)

19. Danh tiếng lừng vang / đại chúng đê đầu
Tài sản sánh tày / Đa Văn Thiên Vương
Vẫn thấy chuyện đời / không có thực chất
Lòng không kiêu mạn -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b4. Chuyển cảnh khiến sân và tham vào đường tu (kệ 20-21)

2b3b1b4a. Cảnh khiến nổi sân (kệ 20)

20. Sân hận của mình / giặc này không dẹp
 Thì giặc bên ngoài / càng quét càng tăng
 Vây lấy từ bi / dùng làm chiến đội
 Tự quét tâm mình -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b1b4b. Cảnh khiến nổi tham (kệ 21)

21. Lạc thú giác quan / tựa như nước muối
 Càng uống bao nhiêu / càng khát bấy nhiêu
 Cứ hể vật gì / khiến nổi tham chấp
 Lập tức buông ra -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b2. Tâm Bồ Đề Chân Nghĩa (kệ 22-24)

2b3b2a. Cách Nhập Định Quán Tánh Không Như Không Gian (kệ 22)

22. Cảnh hiện hết thảy / đều là tâm ta
 Tâm này bản lai / vốn không ngăn ngại / bởi niệm phân biệt
 Biết vậy nên khi / tiếp tương đối đãi
 Vẫn không tác ý -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b2b. Khi xuất thiền, làm sao ngừng thấy tham và sân là thật (kệ 23-24)

2b3b2b1. Ngừng thấy cảnh khiến nổi tham là có thật (kệ 23)

23. Khi gặp chốn nào / đẹp để đáng yêu
 Thấy đó chỉ như / cầu vòng mùa hạ
 Rực rỡ hiện ra / nhưng không thật có
 Luyện chấp buông bỏ -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

2b3b2b2. Ngừng thấy cảnh khiến nổi sân là có thật (kệ 24)

24. Hết thảy khổ đau / đều giống trong mơ / thấy con mình chết
 Lấy vọng làm thật / nên luôn đuổi mệt
 Vì vậy cho nên / khi gặp nghịch cảnh
 Thấy đều là vọng -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3. CÔNG ĐỨC PHẦN HẠ--KẾT

3a. Dẫn thân vào pháp hành bồ tát (kệ 25-37)

3a1. Sáu Ba La Mật (kệ 25-30)

3a1a. Hạnh Thí (kệ 25)

25. Muốn đạt bồ đề / đến thân còn cho
 Huống chi ngoại vật. / Vì vậy cho nên
 Không mong hồi báo / không cầu thiện quả
 Mà làm bố thí -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

6 མཚན་མོན་ལུག་ལོན་སོ་བདུན་མ་བཞུགས་སོ། །

3a1b. Hạnh Giới (kệ 26)

26. Giới mà không có / tự lợi cũng không
Còn muốn lợi tha / thật quá nực cười
Vậy nên thoát mọi / ham muốn thế tục
Để mà giữ giới -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a1c. Hạnh Nhẫn (kệ 27)

27. Đối với bồ tát / hướng về thiện đức
thì kẻ nhiều hại / chính là kho báu
Nên với mọi người / đều không thù hận
Tu theo hạnh nhẫn -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a1d. Hạnh Tấn (kệ 28)

28. Thanh văn Duyên giác / cầu tự lợi thôi
Đã tinh tấn như / lửa cháy ngang mày
Vậy vì chúng sinh / khởi hạnh tinh tấn
Gốc mọi thiện đức -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a1e. Hạnh Định (kệ 29)

29. Chỉ, nếu phối hợp / triệt để với Quán
Thì phiền não diệt. / Nhờ biết như vậy
Siêu việt hết thảy / tứ vô sắc giới
Tu chánh định này -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a1f. Hạnh Tuệ (kệ 30)

30. Tuệ mà không có / thì năm hạnh kia
Không đủ khả năng / thành tựu chánh giác
Với Phương tiện và / tam vô phân biệt
Tu theo hạnh Tuệ -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a2. Bốn Điều Khế Kinh Dạy (kệ 31-34)

3a2a. Tự Xét Lỗi Mình Để Bỏ Đi (kệ 31)

31. Mê vọng của mình / nếu không tự xét
Lắm khi nhìn vào / thấy giống người tu / lại làm trái Pháp
Vậy thì mê vọng / phải luôn tự mình
Xét để mà buông -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a2b. Ngưng Chỉ Trích Bồ Tát (kệ 32)

32. Vì phiền não nên / bêu lổi bồ tát
Thì bản thân mình / sẽ bị tổn hao
Vậy thì những ai / đã vào đại thừa,
Mình đừng nói lổi -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a2c. Chặt Tham Chấp nơi việc nhà của thí chủ (kệ 33)

33. Vì lợi vì danh / mà sanh tranh chấp
 Làm cho hao tổn / cả văn tư tu
 Nên với việc nhà / của bạn, người thân / và của thí chủ
 Buông mọi chấp bám -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a2d. Tự Chế Ngự Lời Thô Ác (kệ 34)

34. Lời thô ác khiến / tâm người náo loạn
 Và làm hao tổn / tánh hạnh bồ tát
 Vậy với người khác / đừng gây khó chịu
 Bỏ ác ngữ đi -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a3. Cách Dẹp Phiền Não (kệ 35)

35. Phiền não quen lâu / sẽ khó đối trị
 Vũ khí giao cho / chánh niệm tỉnh giác
 Phiền não như là / tham sân các thứ,
 Chớm nhú chặt ngay -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a4. Luyện Chánh Niệm Tỉnh Giác (kệ 36)

36. Tóm lại, bất cứ / ở đâu, làm gì
 Cũng phải tự hỏi / tâm mình ra sao
 Luôn đi cùng với / chánh niệm tỉnh giác
 Để mà độ sinh -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3a5. Hồi Hướng Cờng Đứrc về cho Bồ ĐỀ Viên Mãn (kệ 37)

37. Nỗ lực như vậy / được bao công đức
 Xin vì quét khổ / cho khắp chúng sinh
 Mà dùng trí tuệ / siêu việt tam chấp
 Hồi hướng bồ đề -- đó là pháp hành / của bậc bồ tát

3b. Kết

Từ nơi ý nghĩa / của Kinh, Mật, Luận /
 Dựa theo viên âm / của chư Giác giả,
 Nay xin viết lại / thành ba mươi bảy / pháp hành bồ tát
 Cho những ai muốn / tu bồ tát đạo.

Tôi vì trí thấp / hiểu biết không nhiều
 Thi kệ không làm / đẹp lòng bậc trí
 Thế nhưng nhờ nương / lời bậc Giác giả / cùng với kế kinh
 Pháp hành bồ tát / thiết nghĩ không làm

8 མཎྜི རྒྱལ་སྐྱེས་ལག་ལེན་སོ་བདུན་མ་བཞུགས་སོ། །

Tuy vậy, sóng cả / thiện hạnh bờ tát
Thâm sâu khó lường / cho kẻ trí mọn / như là tôi đây.
Lỡ có mâu thuẫn / hay thiếu mạch lạc / vướng lỗi đại loại,
Xin chừ Giác giả / nhẫn nại dùm cho.

Nhờ vậy có được / bao nhiêu công đức / nguyện khắp chúng sinh
Với tâm bồ đề / chân nghĩa, tục nghĩa,
Không vướng hai đầu / sinh tử, niết bàn
Trở thành y như / đức Quan Thế Âm

Bài pháp này do tỷ kheo Thogme, giáo luận sư, viết tại động đá ở Ngulchu Rinchen, vì lợi ích của mình và của người.

Việt ngữ: Hồng Như, bản dịch tạm 02/2019.

Mọi sai sót là của người dịch

Mọi công đức xin hồi hướng Vô thượng bồ đề

hongnhu-archives

www.hongnhu.org

FREE BOOK – NOT FOR SALE

ẤN TỔNG – KHÔNG BÁN